INȚSTITUȚIA AVOCATURII LA ÎNCEPUTURI ÎN ROMANIA

THE INSTITUTION OF ADVOCACY AT THE BEGINNING IN ROMANIA

Igor CIOBANU, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat din Moldova
Artur COTRUȚĂ, doctorand
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: The right of representation is an institution whose need is subsequently justified by the development and complex relations of social life in the late eighteenth and early eighteenth centuries, with the emergence of social classes to cope with the goods and the holding function of the state, soon became big compact of foreigners. Because of these needs, the representation in justice as an institution seems to confuse its right of defence.

Cuvinte cheie: *avocat, vechil, legiuire, părți, plată, client, pravilă, consiliile de disciplină.*

Dreptul de reprezentare, după cum se observă, este o instituție a cărei necesitate se justifică mai târziu, prin dezvoltarea și complicarea raporturilor vieții sociale, odată cu sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui de-al XVIII-lea, cu apariția unei clase sociale care să se ocupe cu negustoria și care deținând funcția schimbului într-un Stat cu tendințe capitaliste, a devenit curând o masă compactă de străini. Datorită acestor necesități, reprezentarea în justiție apare ca o instituție care confundă în ea dreptul de apărare.

Punctul de plecare, necontestat, în organizarea avocaturii este epoca de legiferare fanariotă și coincide cu realizarea, chiar relatică, a independenței funcțiunii judiciare. Avocatura reprezintă organizarea apărării ca o funcțiune de interes general, întemeiată pe norme obiective, ea dovedește independența funcțiunii judiciare însăși, în rolul ei suveran.

Legiuirile din acest timp cuprind și norme privitoare la avocați. Termenul de avocat se întâlnește, în legiferare, laolaltă cu cea de vechil. Termenul de vechil nu trebuie confundat cu termenul de avocat pentru că unul reprezintă apărarea intereselor justițiabililor , deci partea nobilă a profesiunii, pe când celălalt, reprezentarea justițiabilului în fața autorității, deci partea negustorească a ei [1, p.348]. Vechilul în instanță era dator să se prezinte în cu adeverință scrisă [4, p.129-130]. Vekiletul reprezintă o instituție până la Regulamentul organic, când dispare în instituția avocaturii o instituție până la Regulamentul Organic, când dispare în instituția avocaturii, în înțelesul ei nou. Vechilii de judecată și avocații erau numiți și supravegheați de marele logofăt. Chiar și înainte de Regulamentul Organic Avocatul deținea funcțiunea apărării imprinatului [4, p.348].

Odată cu promulgarea Regulamentelor Organice Muntenia 1 iulie 1831, Moldova 1 ianuarie 1832. S-au creat pentru prima dată instituția avocaturii în Principatele Române, conform art. 224-226, ”oameni cu cunoștințe de pravilă, și care sunt cunoscuți ca oameni cinstiți”. Persoanele care îndeplineau condițiile se înscriau în condica ministerului dreptății, și când primeau carte de slobodzenie deveneau avocați cu acte în regulă [3, p.38.].

Rolul obiectiv și general la care răspundea avocatura, în epoca de legiferare fanariotă se desprinde din legiuirea Caragea și a lui Andronache Donici. În legiuirea lui Caragea Vodă din 1817, la cap. XX partea III, par.I, se prevede că, ”vechil de judecată este cel ce se orânduiește de altul ca să judece pe altul în locul lui” [4,p.129].

De asemenea în art. 22 al Codului Andronache Donici, se prevede: ”Judecătorii sunt datori că să rânduiască a fi deopotrivă avocați pentru amândouă părțile care se judecă.” În această perioadă nu existau condiții de formare a avocaților, adică cunoștea pravila sau obiceiul pământului, oricine putea fi avocat. De aceea, la început se recrutau din foști angajați ai cancelariei, aparatului administrativ domnesc, foști angajați ai judecătoriilor, și foști boieri judecători [1, p.349].

A doua perioadă în organizarea profesiunii începe cu Regulamentele Organice din iulie 1831 și Ianuarie 1832, care înființează avocatura și Științele de obște” Acestea recomandă avocații în cari justițiabilii ar putea să aibă mai multă încredere.

Regulamentul organic al Munteniei în cap. VII, intitulat ”pentru judecătorii” prevede că procedura stabilită de pravilă pentru scrierea și depunerea plângerilor, cererilor și altor înscrisuri, să fie întocmite și depuse de către oamenii cu mai multe cunoștințe a legii, și statul să formeze un număr de avocați. Ca un criteriu de accedere în funcția de avocat nu era doar cunoașterea legii ci și ca persoana să fie cinstită.

Avocatul pentru a reprezenta una dintre părți în instanță era dator să prezinte adeverința ”mandat” și de a se adresa cu respect judecătorului.

Prin ofisul domnesc din 4 iulie 1936 se întărește ”Legiuirea pentru câteva articole din organicul regulament împlinitor la partea judecătorească ”. Această lege dezvoltă principiile fixate în regulamentul organic în art. 224. Astfel în Secțiunea IV intitulată ”Despre Avocați” se precede că o comisie intitulată de domn va cerceta pe acela care vrea să devină avocat acordându-i licența de avocat care se numea ”înscris de la slobodzenie de la stăpânire”.

În art.225, alin.3 din Legiuirea pentru câteva articole din Regulamentul Organic împlinitor la partea judecătorească”, plata avocatului se datora celui care l-a însărcinat să se judece în locul său, după clasificarea: a) pentru pricini până la 10000 lei câte 10%; b) pentru pricini de la 10000 de lei în sus până la 50000 de lei, câte 5%; c) pricini de la 50000 de lei până la 2500000 lei câte 3%; d) de la

2500000 în sus tot 3%. Plata avocaților era întreagă când câștigau cauza și jumate din sumă când pierdeau procesul [1, p.349].

Conform legii Nr.14 din 1832, în situația când exista neînțelegeri pentru plată, dintre avocați și clienții lor prețul pentru servicii era stabilit de către președintele judecătoriei, în Țara Românească. În Moldova onorariul se fixa după înțelegeri, dar mereu în bani. Pentru realizarea actelor de proces, nu erau stabilite nici un preț, taxă, clasificație, se plătea o sumă la care se înțelegeau.

Avocații cu abateri disciplinare, cei care nu își îndeplineau sarcinile în proces și se eschivau în ale realiza, erau chemați în judecată la cererea Marelui Logofăt, fiind judecați în procedură penală [1, p.349].

Legea din 11 iunie aprilie 1838 în Muntenia se înființează pe lângă Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, un consiliu de avocați eminenți numit efori. Acest consiliu se va ocupa de cercetarea tuturor proceselor stabilimentelor publice, dând instrucțiunile necesare avocaților publici de districte care vor fi sub supravegherea consiliului.

A treia perioadă, în organizarea corpului de avocați începe cu legea pentru constituirea corpului de avocați din 6 Decembrie 1864, se completează cu legea din 9 iunie 1884 și cu decretul din 29 Decembrie 1864, pentru uniforma magistraților și avocaților [1, p.350].

După Legea din 6 decembrie 1864, nimeni nu putea exercita profesiunea de avocat, dacă nu era român și nu avea diploma de studiul dreptului de la o facultate de drept. Cei care îndeplineau aceste condiții, obținând și cartea de avocatură, erau trecuți numai într-un singur tablou special al avocaților județului respectiv, alcătuit de consiliu de disciplină, la începutul fiecărui an judiciar, fiind depuse la grefieri și la sălile de ședințe, având dreptul să practice meseria în toată țara. Pe lângă acest tablou se întocmea unul pentru stagiari, care realizau doi de stagiere, cu dreptul să pledeze fiind supuși la toate obligațiunile avocaților [1, p.1428]. Stagiarii aveau dreptul să participe la conferințele de stagiu care au fost înființate în 1969. După expirarea termenului de doi ani consiliul de disciplină sau tribunalul hotărăște, admiterea stagiarului în tabloul definitiv al avocaților fie continuarea stagiului încă un an.

Consiliile de disciplină se formau în capitalele județelor, membrii consiliilor și decanii se alegeau pe un termen de doi ani cu drept de realegere, cu minimul de 30 ani vârsta și 3 ani în avocatură [1, p.351]. Legea din 6 decembrie 1864 fixa pedepsele disciplinare, cazurile și condițiile aplicării lor. Avocatul învinuit era chemat audiat și ascultat, la Consiliul de Disciplină Avocaților sau tribunal. Toate sancțiunile aplicate erau în scris și motivate [2, p.1480].

Legea ”Pentru completarea legii din 6 Decembrie 1864, relativă la constituirea corpului de avocați” din 8 iulie 1884 urmărește să restabilească ordinea legală în toate barourile și să înlăture toate neajunsurile ivite cu prilejul aplicării

celei dintâi legi organice. Astfel se prevedea înscrierea în Corp cu acele diplome străine care au fost recunoscute de facultățile din Principate conform art. 273 din Legea Instrucțiunii Publice din 25 noiembrie 1864 [2, p.1881].

Legea din 1884 excludea pe toți aceia care, nu îndeplineau condițiile legii, solicitau să practice o avocatură măruntă. Se luau măsuri pentru primirea lor ca apărători la judecătoriile de pace și secretari de avocat.

De la 8 iunie 1884 până la 12 martie 1907 multe din lacunele legii au fost împlinite chiar mai înainte de o consacrare legală, prin diferite regulamente deși unele n-au putut fi aplicate în totul, fiindcă o bază legală. Problema femei avocat, asistența juridică, casele de economie și ajutor, lupta împotriva samsarilor de procese, reglementarea onorariului, organizarea conferințelor de stagiu, problema robei de avocat, etc., formau preocupările organelor Corpului de Avocați și adunărilor sale [1,p.352].

A patra perioadă 1907-1919 în organizarea instituției a avocaților, în urma apariției considerațiunilor de ordin social, moral și profesional impun noua organizare legiferată prin Legea din 12 Martie 1907. Noua lege determină, mai întâi condițiile de admisibilitate și de exercițiu a profesiunii. Acesta era incompatibil cu profesiunea de comerciant, militar activ, monah, preot, profesor la școlile primare publice, funcțiunile administrative și judecătorești, precum acelea de la Eforiile Spitalelor și așezămintele publice. Legea nu prevedea nici explicit nici împlinit pentru femei, dreptul de a fi avocat. Se evita acest subiect pentru a nu stârni controverse în societate între cercurile de feminiști și cele de conservatori. Stagiarii aveau dreptul de a pleda, participa la conferințele de instruire, și lua parte la asistența judiciară. Legea aducea inovații în materie de notariat, anumite acte de fiind obligatoriu redactate și semnate de avocați. Problema secretarilor de avocat căpăta o reglementare special, prevedea anumite condiții de studii și le acorda drepturi de studierea dosarelor în arhivele judecătorești, depunerea și ridicarea actelor în numele avocaților, etc.[1, p.352-353].

Legea respecta tradiția juridică a țării, se asigura răspunderea civilă și disciplinară care apăsa asupra avocatului. Legea reglementa onorariul avocatului și valorificarea lui. Pentru onorariile datorate, avocatul sau apărătorul avea dreptul să cheme debitor în judecată cu urgență. Când onorariul nu era stabilit de părți, instanța îl fixa, apreciind împrejurările și importanța cauzei, când sumele erau exagerate, instanța le reducea.

Legea recunoștea formal personalitatea juridică corpului avocaților, reglementa dreptul de prezentare în justiție, de acceptare a liberalităților, administrare a averilor corpului, alcătuire, și votare anuală a bugetului. Organele Corpului Avocaților erau decanul, consiliul de disciplină, prodecanul și Adunarea Generală a Corpului de Avocați.

Pentru prima oară în România, după legea din anul 1907,avocaților le-a fost consolidat statutul, fiind create trei instituții: casa de economii, asistența judiciară, pensiile și ajutoarele acordate avocaților și familiilor lor [1,p.353].

A patra perioadă (1919-1931) în organizarea profesiunii de avocat, s-au produs dificultăți la aplicarea legii, și discrepante de procedură în organizarea ședințelor, acordarea diplomei de avocat, și realizarea profesiunii, producând conflicte. După realizarea Unirii din 1918, în Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, avocații se conformau legii imperiale din 1874, Bucovina se supuneau legii imperiale din 1868. În Regat și Basarabia prin extindere era legea din 1907. Legea din 1921 consacra dreptul femeii de a fi admisă în corpul avocaților. Stagiarii erau obligați să susțină examen de intrare în corp, Acțiunile în justiție și cererile de atac al hotărârilor, trebuiau semnate de avocat [1,p.354].

În perioada 1930-1945, în România au fost domnia Regelui Carol al II-lea care a încercat să instaureze un regim dictatorial și statul român a participat în conflagrația a doua mondială, aceste aspecte au influențat sistemul de drept și avocatura. În perioada 1947-1989 în timpul dictaturii comuniste, nomenclatura partinică dicta regulile în adoptarea legislației, aprobarea justițiabililor, ce influența direct instituția avocaturii.

Referințe bibliografice:

1. Enciclopedia României, Vol.I., București, Editată de Asociația Științifică Pentru Enciclopedia României, 1938.
2. Hamangiu C., Codul General al României, Legi Uzuale Vol. II, București, Editura Librăriei, 1903.
3. Negulescu Paul, Alexianu George, Regulamentele Organice ale Valahiei, Vol.I, București, S.A. Întreprinderile Eminescu,1944.
4. Stoenescu Dem. D, Vechile Legiuiri Românești, Legiurea Caragea, Partea I, Craiova, Tipografia Fane Constantinescu, 1905.